

Špela Zupan

Mlada pesniška generacija med gimnazijci

---

objavljeno v:

Darja Pavlič (ur.): *Slovenska poezija. Obdobja 40*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2021.

<https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-40/>

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2021.

Obdobja (e-ISSN 2784-7152)

MLADA PESNIŠKA GENERACIJA MED GIMNAZIJC

Špela Zupan

Škofijska klasična gimnazija, Ljubljana
spela.zupan@stanislav.si

DOI:10.4312/Obdobja.40.341-346

V prispevku najprej predstavim rezultate ankete med profesorji slovenščine na gimnazijah, s katero sem raziskala, koliko in na kakšne načine se s sodobno slovensko poezijo pri pouku srečujejo gimnazijci. Pri raziskavi me je še posebej zanimalo, ali so pri pouku občasno obravnavane tudi pesmi mlade pesniške generacije. V drugem delu prispevka na primerih dobre prakse prikažem, kakšni so lahko za dijake privlačni načini obravnave sodobne slovenske poezije ter zakaj jo je smiselno obravnavati že pred zadnjim letnikom. Predstavim, kako lahko z medbesedilnim branjem dijake seznanjamo tudi z mlado pesniško generacijo in s tem popestrimo običajne šolske ure ter utrjujemo znanje iz učnega načrta.

poučevanje sodobne slovenske poezije, mlada pesniška generacija, medbesedilno branje, primeri dobre prakse, problemski in ustvarjalni pouk

The article starts with a presentation of results of a survey among Slovene high school language teachers. The survey evaluated how much and in what way the students are encountering contemporary Slovene poetry in their lessons. One key question addressed is whether the poetry of the younger poetic generation is also occasionally discussed in class. In the second part, based on examples of good practice, attractive methods of discussing contemporary Slovene poetry are illustrated, and why it would make sense to start using it before the final year of high school. Using intertextual reading can be a method that allows students to encounter the work of younger poets, while strengthening the knowledge required by the curriculum and making school lessons more attractive.

teaching of contemporary Slovene poetry, younger generation of poets, intertextual reading, examples of good practice examples, problem-focused and creative lessons

1 Uvod

Pri pouku književnosti v gimnaziji dijake že v nižjih letnikih občasno seznanjam s sodobno slovensko poezijo, predvsem s pesmimi mlajše generacije, in njihovi odzivi so zelo dobri. Pesmi uporabim kot uvodno motivacijo ali pa kot del novih nalog, pogosto jih je mogoče medbesedilno navezati na že obravnavana literarna dela. Mlajša generacija pesnikov (rojenih po letu 1975) se v pesmih dotika tem, ki so dijakom blizu, poleg tega pa pri nekaterih zasledimo oblikovne oz. jezikovne posebnosti, ki so zaradi odstopanja od tradicionalnih pesmi za dijake še posebej privlačne.

Zanimalo me je, katere sodobne slovenske pesnike dijaki spoznajo pri pouku in ali so med njimi tudi pesniki mlajše generacije, zato sem o tem s pomočjo ankete

povprašala profesorje slovenščine na gimnazijah. Rezultati so pokazali, katere sodobne slovenske pesnike profesorji poglobljeno obravnavajo, s katerimi pesniki mlajše generacije se gimnazijci pri pouku najpogosteje seznanijo in kateri so glavni razlogi, da mlajših pesnikov nekateri profesorji ne vključujejo v pouk književnosti.

2 Sodobna slovenska poezija med gimnazijci

Ko pogledamo v učni načrt za gimnazijo, najdemo sodobne slovenske pesnike v sklopu Slovensko pesništvo v drugi polovici 20. stoletja: za obravnavo je predvidenih devet pesmi, sicer pa je na izbiro 18 pesnikov in 28 njihovih pesmi. Pod zadnjo točko so s svojimi pesmimi navedeni Maja Haderlap (1961), Maja Vidmar (1961), Uroš Zupan (1963) in Aleš Šteger (1973), v berilu *Branja 4* pa med rojenimi po letu 1970 najdemo še tri: Tajo Kramberger (1970), Primoža Čučnika (1971) in Miklavža Komelja (1973).

Anketo, s katero sem raziskala obseg in način obravnave sodobne slovenske poezije na gimnazijah, je izpolnilo 79 profesorjev z vsaj 31 različnih gimnazij.¹ Na začetku ankete sem jih povprašala po osebnih preferencah in dobila pričakovane, a vseeno zanimive rezultate. V prostem času anketirani profesorji zelo pogosto (63 %) ali vsaj pogosto (27 %) prebirajo pripovedna dela, medtem ko poezijo večina prebira pogosto (34 %) ali občasno (30 %), v zadnjem letu je velika večina (70 %) prebrala od ena do pet novih pesniških zbirk, še najmanjkrat posežejo po dramatikii – berejo jo občasno (44 %) oz. redko (18 %). Profesorji slovenščine pričakovano veliko berejo in so seznanjeni z novimi deli, se je pa v nadaljevanju ankete potrdil še en pričakovan rezultat. Da pri pouku občasno obravnavajo tudi pesnike, rojene po letu 1975, so navedli predvsem tisti profesorji, ki letno preberejo več kot pet novih pesniških zbirk.

Zanimalo me je tudi, katere sodobne slovenske pesnike obravnavajo pri pouku in kako poglobljeno. Raziskava je pokazala, da večina profesorjev pri pouku obravnava več pesnikov, kot jih je obveznih po učnem načrtu, vendar ne obravnavajo vseh enako poglobljeno, nekatere med njimi samo omenijo. Ker je na ustnem delu mature v zadnjih letih šest izpitnih listkov z besedili sodobnega slovenskega pesništva, je pričakovan rezultat, da so prav ti pesniki pri vseh obravnavani najbolj poglobljeno. Zato pa tisti pesniki, ki niso uvrščeni na ustni del mature, ostanejo pri večini ali samo omenjeni (npr. Zupan: 37 %, Vidmar: 38 %, Šteger: 37 %, Haderlap: 40 %) ali celo neobravnavani (npr. Zupan: 38 %, Vidmar: 31 %, Šteger: 31 %, Haderlap: 18 %), čeprav je vsaj ena njihova pesem predvidena kot obvezna za obravnavo pri pouku tako v učnem načrtu kot v predmetnem izpitnem katalogu.²

3 Mlada pesniška generacija med gimnazijci

V nadaljevanju raziskave me je zanimalo, s katerimi pesniki mlajše generacije (rojene po 1975) profesorji seznanjajo gimnazijce pri pouku in na kakšne načine. Med največkrat obravnavanimi sta Jure Jakob (13 %) in Anja Golob (11 %), med največkrat

1 Vsi niso navedli, na kateri gimnaziji poučujejo.

2 Izmed navedenih štirih anketiranci največkrat obravnavajo Majo Haderlap (22 % nepoglobljeno, 21 % poglobljeno).

omenjenimi pa Katja Perat (34 %), Anja Golob (30 %), Nina Medved (18 %), Jure Jakob (17 %), Katarina Gomboc Čeh (13 %), Stanka Hrastelj, Robert Simonišek, Anja Novak (11 %), David Bedrač in Andrej Hočevar (10 %).

Rezultati so pokazali, da večina anketiranih profesorjev občasno pri pouku obravnava tudi pesmi mlajše generacije, in sicer pesmi uporabijo kot popestritev učnih ur, dijakom pa so večinoma všeč (87 %), pesmi obravnavajo kot medbesedilno navezavo na starejše delo (75 %) ali pa jih obravnavajo, da z njimi dijake motivirajo k lastnemu ustvarjanju (61 %).

Čeprav se večina profesorjev ne strinja s trditvijo, da pesmi mlajše generacije pri pouku ne obravnavajo, ker za to nimajo ustreznega gradiva, jih je vendarle 40 % navedlo, da to deloma drži – kar nam je lahko izziv v prihodnjih letih. Smiselno bi bilo sistematično izmenjevati primere didaktičnih modelov pri obravnavi sodobne poezije (tudi mlajše generacije) na seminarjih, študijskih srečanjih, znotraj aktivov pa upam, da izmenjevanje dobrih praks že poteka. Da bi se to začelo uresničevati, bi bila dobrodošla občasna zunanja spodbuda, kar bi uvrstitev pesmi mlajše generacije na seznam besedil za ustni izpit na maturi zagotovo bila.³

Veseli me, da se večina anketiranih profesorjev (57 %) ne strinja s trditvijo, da pesnikov mlajše generacije ne obravnavajo, ker med dijaki že sicer ni navdušenja nad poezijo, jih je pa 40 % navedlo, da to deloma drži. Prav tako se večina popolnoma ali deloma strinja s trditvijo, da imajo dijaki dovolj možnosti, da se s pesmimi mlajše generacije seznanijo pri obšolskih dejavnostih, če jih to zanima. S sodobno slovensko poezijo se srečujejo v največji meri pri literarnih krožkih (41 %), na literarnih večerih (62 %) ter na kulturnih prireditvah (71 %). Prav pa je, da se z mlajšimi pesniki občasno seznanijo tudi pri pouku in veseli me, da pri večini anketiranih profesorjev (54 %) takšno možnost ponujajo referati.

Pri raziskavi me je zanimalo tudi, kateri so poglavitni razlogi, da nekateri profesorji pri pouku nikoli ne obravnavajo pesmi mlajše generacije ali jih obravnavajo zelo redko. V anketi se 30 % profesorjev strinja s trditvijo, da se za obravnavo pesmi mlajše generacije ne odločajo zaradi pomanjkanja časa, k temu deloma pritrjuje še 53 % profesorjev. Ker se tudi sama vsako leto soočam z istim izzivom, sem našla nekaj učnih metod, ki vzamejo malo časa, so pa ob pravem pristopu zelo učinkovite.

4 Obravnava sodobnih besedil v nižjih letnikih

Rezultati ankete so potrdili, da večino pesnikov sodobne slovenske poezije dijaki spoznajo šele v 4. letniku, saj učni načrt za gimnazijo narekuje kronološko obravnavo književnih del in temu sledijo tudi berila. Se pa vsi zavedamo, kako pomembno je dijake seznanjati s sodobnimi deli že prej, zato večina profesorjev to tudi uresničuje. Občasno obravnavo sodobne poezije, vključno z mlajšo pesniško generacijo, ki ni

3 Ob tem ne morem mimo dejstva, da do zdaj na izpitni listek za interpretacijo na ustnem delu mature še niso bile uvrščene naslednje pesmi: Uroš Zupan: *Psalm – magnolije v aprilskem snegu/Zapuščanje hiše, v kateri sva se ljubila*, Maja Vidmar: *Ne bojim se*, Aleš Šteger: *Povabilo na čaj*, Maja Haderlap: *Dekla – čeprav so v predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo že od leta 2012. V izpitnih listkih za maturo se torej skriva odgovor, zakaj teh avtorjev večina anketiranih profesorjev ne obravnava, čeprav so med obveznimi po učnem načrtu.*

predvidena v učnem načrtu, je smiselno izpeljati v prvih treh letnikih, saj vsi opažamo, kako so dijaki že na začetku 4. letnika zelo osredotočeni na maturo, zaradi česar jih je težje motivirati za obravnavo besedil, ki jih ni v izpitnem katalogu.

V nižjih letnikih gre lažje in nič nenavadnega ni, da prav pri obravnavi sodobnejših avtorjev naletimo pri dijakih na največ zanimanja. Kot je razmišljal Marko Trobevšek (2010: 351): »vsako delo je plod svojega časa, nagovarja najprej svoje sodobnike in na nek način je samo branje sodobnih del lahko pristno«. Predvsem mlajša generacija pesnikov se v pesmih dotika tem, ki so dijakom blizu, prav tako lahko ponudijo oblikovne ali jezikovne posebnosti, ki so zaradi odstopanja od tradicionalnih pesmi za dijake še posebej privlačne.

Kot zelo učinkovita učna metoda se izkaže medbesedilno branje – z izbiro sodobnih avtorjev vzbudimo pri dijakih zanimanje, poleg tega pa z navezavo sodobnega besedila na literarno klasiko pri dijakih utrjujemo tudi znanje o prvotnem besedilu, s čimer krepimo njihovo bralno sposobnost (Krakar Vogel 2010: 138). Poleg tega medbesedilno branje »omogoča boljšo zapomnitev predloge, shranitev besedilnega temelja in doživetja besedila v trajni spomin« (Krakar Vogel 2010: 138), če pa dodamo še ustvarjalne naloge, ki so dijakom v veselje, jih bomo pridobili za pouk književnosti. S takšnim namenom so bila tudi v *Branja 1* na konec poglavij vključena sodobna besedila, s pomočjo katerih je mogoče aktualizirati literarne klasike ter s tem »opozoriti mlade bralce, da klasična besedila, čeprav na prvi pogled morda nezanimiva in neaktualna, vseeno vsebujejo sporočila, ki izzivajo sodobne avtorje, da posegajo po njih pri oblikovanju novih« (Krakar Vogel 2010: 138).

5 Obravnava pesmi mlajše generacije

Pri prebiranju poezije mlajše generacije pogosto naletimo na pesmi, ki se medbesedilno navezujejo na besedila iz učnega načrta in spleta se jih prebrati v razredu vsaj pri uvodni motivaciji, še bolje pa po obravnavi, ko je čas za nove naloge.⁴ Pesmi, ki ne ponujajo možnosti medbesedilnega branja, a se nam zaradi teme oz. oblike zdijo privlačne, lahko prav tako uporabimo pri uvodni motivaciji (tudi pri urah jezika) ali pa kot primere besedil, ob katerih razlagamo literarnoteoretične pojme (npr. na začetku 1. letnika). Kadar naletimo na zanimivo pesniško zbirko v celoti, pa jo velja ponuditi dijakom, da jo predstavijo z referatom.

Pesniki mlajše generacije so za gimnazijce privlačni že zaradi starostne bližine, njihove pesmi pa dobro sprejete zaradi motivov, ki so mladim blizu in se z njimi lažje identificirajo, ali pa so jim pesmi preprosto zabavnejše, zanimivejše, razumljivejše od

4 Nekaj namigov za medbesedilno branje pri pouku: ob *Iliadi* pesem *Zakaj bi omenjala Ahila* (Adam 2008: 26), ob *Odiseji* pesmi *Odisej je odšel*, *Pred mnogimi leti in Itaka* (Dintinjana 2016: 12, 16, 19), ob *Medeji* pesem *Medeja* (Dintinjana 2016: 14), ob odlomku *Pri nebeški točajki iz Epa o Gilgamešu* ali ob Horacijevi *Carpe diem* pesem *Nasveti* (Gomboc 2018: 60), ob *Hamletu* pesmi *Biti ali ne biti* in *Hamlet* (Novak 2020: 9, 203), ob obravnavi Dostojevskega pesem *Žuželka in obzorje* (Sinanović 2020: 53), ob Cankarjevi *Skodelici kave* pesem *Zakaj sem slab pesnik, slab filozof in slab človek* (Perat 2011: 53), ob obravnavi Kafke pesem *Dlan nad Prago* (Jakob 2006: 60), po obravnavi *Čakajoč Godota*, *Južnega otoka* ter postmodernizma pesem *Čakajoč Bralca* (Golob 2013: 27), ob obravnavi Šalamuna pesem *Tekmovanje iz Šalamuna v madžarščini* (Golob 2010: 46) itn.

tistih v berilih, še posebej jih privlači posebna raba jezika ali oblike. Če smo z izbiro pesmi dovolj spretni, lahko vzbudimo zanimanje za poezijo celo pri dijakih, ki pouka književnosti sicer ne marajo.

5.1 Primer problemsko-ustvarjalnega pouka z medbesedilnim branjem

Naj na kratko predstavim primer problemsko-ustvarjalnega učnega sklopa, ki ga popestri prav medbesedilno branje pesmi mlajše pesniške generacije. V 2. letniku Puškinov roman *Jevgenij Onjegin* dijaki berejo za domače branje, torej zgodbo dobro poznajo, po preverjanju poznavanja vsebine namenimo še dve šolski uri za obravnavo in interpretacijo ob odlomkih v berilu. Nato je čas za nove naloge – predvsem ustvarjalne, saj roman vsebuje številne ljubezenske zaplete, v katere se dijaki zlahka vživijo. Skupaj preberemo pesem *Dragi Puškin* Stanke Hrastelj (2009: 49), ki odlično učinkuje kot most med časovno oddaljenim romanom ter dijaško ustvarjalno aktualizacijo. Pred branjem pesmi spregovorim nekaj besed o avtorici, po branju pa se o pesmi pogovorimo, saj potrebuje nekaj razlage. Ob nalogah na delovnih listih v parih ali manjših skupinah najprej samostojno interpretirajo pesem, zatem svoje doživljanje delijo z drugimi, pri čemer so še posebej zanimivi njihovi odzivi na nazoren opis kolin v pesmi, večina takoj prepozna ironična mesta (npr. »veličasten« sončni vzhod nad jedrsko elektrarno), pogovorimo se o slovenskih stereotipih (sosedski odnosi), marsikatero mesto pa ostane odprto (npr. vprašanje, ali je izpovedovalka na podeželje čustveno navezana in prezira novodobne »Jevgenije« ali ji ruralno okolje predstavlja stigma, ki bi se je rada znebila in imela vsaj možnost srečanja z »Jevgenijem«).

Pogovor od interpretacije in aktualizacije počasi napeljem k njihovem ustvarjanju. Povabim jih, da si zamislijo, kakšna bi bila v njihovi domišljiji novodobna Jevgenij in Tatjana – iz katerega slovenskega mesta oz. vasi bi prihajala, kako bi se oblačila, kakšno glasbo bi poslušala, s katerimi hobiji bi se ukvarjala ... Njihova nova naloga je, da na poljuben način aktualizirajo del romana. Prepustim jim ustvarjalno svobodo glede izbire odlomka iz romana (največkrat izberejo Tatjanino pismo ali zaključek romana), glede literarne vrste, ustvarjajo pa lahko tudi drugače – nekateri narišejo njuna portreta ali v stripu predstavijo situacijo, včasih celo posnamejo kratek video, spet drugi prestavijo njuno srečanje na družabna omrežja in zapišejo pogovor novodobnega Jevgenija in Tatjane preko spletne klepetalnice ali sporočil SMS, ustvarijo Jevgenijev profil na Instagramu ipd. Vsakič znova se čudim, kako dijaška ustvarjalnost ne pozna meja in tudi temu, da jih obravnavani deli tako nagovorita.

Ko zaključijo, je zelo pomembno, da dobi njihovo ustvarjalno delo ustrezno pozornost; po predstavitvi izdelkov v razredu in komentarju, najbolj domiselne tudi »objavimo« – včasih le na plakatu v razredu ali na šolskem hodniku, drugič v šolskem literarnem zborniku.

5.2 Uspešna šolska ura brez priprave

Mlajša pesniška generacija zmore nagovoriti dijake kar sama in nas včasih potrebuje zgolj kot posrednike in ne kot interprete. To sem spoznala po uspešni šolski uri, ki sem jo izpeljala brez posebne priprave. Čeprav nisem imela vnaprej

zastavljenih učnih ciljev, sem jih dosegla več, kot bi si jih pred uro drznila napovedati. Leta 2019 je Jenkovo nagrado prejela Kaja Teržan za pesniško zbirko *Krog*. Njene druge pesniške zbirke do takrat še nisem uspela prebrati, vsekakor pa sem jo želela predstaviti v razredu, saj dijake seznanjam s prejemniki literarnih nagrad ter avtorje tudi na kratko predstavim, kadar to dopušča čas. Iz knjižnice sem si izposodila pesniško zbirko, jo prebrala ter naslednji dan prinesla v razred. Dijakom sem prebrala pesem *Kaj je s tišino* (Teržan 2018: 10), nato pa so na listke zapisali svoje vtise, asociacije ob pesmi, ki smo jih nato naključno prebrali pred celim razredom. Če sem bila pred začetkom ure še v negotovosti, kako bom interpretacijo pesmi, ki sem jo pred tem prebrala le enkrat, izpeljala v razredu – so bili dvomi kmalu pozabljeni, saj je sledil res plodovit pogovor, čudila sem se, kaj vse so dijaki v pesmi še zaznali, na kakšne načine vse jih je pesem nagovorila in kako različno so razumeli njeno sporočilo, a vse možnosti so ustrezno in prepričljivo argumentirali.

Naj bo ta moja izkušnja spodbuda za občasno obravnavo pesnikov mlajše generacije pri pouku tudi tistim profesorjem, ki se jim morda zdi to »izguba časa« ali pa prevelik zalogaj za pripravo.

Literatura

- ADAM, Alja, 2008: *Zakaj bi omenjala Ahila*. Ljubljana: Center za slovensko književnost.
- AMBROŽ, Darinka idr., 2019: *Predmetni izpitni katalog za splošno matura – slovenščina*. Ljubljana: Državni izpitni center. <https://www.ric.si/mma/M-SLO-2021/2019082714564976/> (dostop 15. 4. 2021)
- AMBROŽ, Darinka idr., 2020a: *Branja 1: berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol*. Ljubljana: DZS.
- AMBROŽ, Darinka idr., 2020b: *Branja 4: berilo in učbenik za 4. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol*. Ljubljana: DZS.
- DINTINJANA, Veronika, 2016: *V suhem doku*. Ljubljana: LUD Literatura.
- GOLOB, Anja, 2010: *V roki*. Maribor: Litera.
- GOLOB, Anja, 2013: *Vesa v zgibi*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- GOMBOC, Katarina, 2018: *Negotovosti navkljub*. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
- HRASTELJ, Stanka, 2009: *Gospod, nekaj imamo za vas*. Ljubljana: Študentska založba.
- JAKOB, Jure, 2006: *Budnost*. Ljubljana: LUD Literatura.
- KRAKAR VOGEL, Boža, 2010: Sodobna slovenska književnost v gimnazijskem učbeniku *Branja 1* kot spodbuda za branje literarne klasike. Alojzija Zupan Sosič (ur.): *Sodobna slovenska književnost (1980–2010). Obdobja 29*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 137–143.
- NOVAK, Anja, 2020: *Rane rane*. Ljubljana: Sanje.
- PERAT, Katja, 2011: *Najboljši so padli*. Ljubljana: Študentska založba.
- POZANANOVIČ JEZERŠEK, Mojca idr., 2008: *Učni načrt. Slovenščina. Gimnazija: splošna, klasična, strokovna gimnazija. Obvezni predmet in matura*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2021/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_slovenscina_gimn.pdf (dostop 12. 4. 2021)
- SINANOVIČ, Muanis, 2020: *Krhke karavane*. Ljubljana: LUD Literatura.
- TERŽAN, Kaja, 2010: *Krog*. Ljubljana: Center za slovensko književnost.
- TROBEVŠEK, Marko, 2010: Sodobna (slovenska) književnost v gimnaziji. Alojzija Zupan Sosič (ur.): *Sodobna slovenska književnost (1980–2010). Obdobja 29*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 349–354.